

Bij 40 jaar VGVZ

Toespraak gehouden op het 40-jarig jubileum van de Vereniging van Geestelijk Verzorgers in Zorginstellingen (VGVZ) op woensdag 22 juni.

1. Bij het thema 'zorg' denken we vandaag vooral aan bezuinigingen. De vraag naar zorg is hypertrofisch gegroeid en de betaalbaarheid is een reëel probleem. Dus moet er worden bezuinigd. En vervolgens is er een terechte zorg dat hiermee veel noodzakelijke zorg is wegbezuinigd. Wat daarbij in de hele discussie opvalt is dat zorg vaak exclusief als een *product* beschouwd, een product dat aangeboden of afgenomen wordt. Zo spreken we over het inkopen van zorg, over zorgverzekeraars en zorgaanbieders. Dat zijn markttermen. Ik begrijp goed dat deze terminologie onvermijdelijk en ga daar op zich niet tegen protesteren.

2. Waar ik wel bezwaar tegen aanteken is, dat het spreken over zorg hiermee in hoge mate verengd is geworden. Erger nog: het resulteert vaak in een mensbeeld, waarin voor de *zorgende mens* geen plaats is. Waarin de mens niet meer de hoeder is van zijn broeder of zuster, maar waarin hij gefixeerd is op zichzelf en het eigen levensproject. Zorg is dan iets wat door een aantal professionals moet worden verricht, maar waar mijn leven geen verhouding mee heeft. Natuurlijk komt iedereen er vroeg of laat achter dat dit niet werkt, het leven is sterker dan deze leer, maar als ideaal blijft het staan; een ideaal dat mijns inziens onze samenleving afbreuk doet.

3. Maar niet alleen de zorgende mens blijft buiten beeld. Ook de mens die zorg nodig heeft. De mens als patiënt, die ondergaat, die behoeftig is en aangewezen is op zorg. Het ideaal is de gezonde mens, die niets ondergaat maar die maximaal acteert en zich ontplooit. Ook dat is niet houdbaar. Vroeg of laat zijn we patiënt. Daar zijn we echter slecht op voorbereid. We komen terecht aan een kant die er eigenlijk niet zou moeten zijn. Wat dan dreigt is, dat we daarin alleen als consumenten op reageren. Consumenten die zich met argusogen op de zorgverzekeraar en de zorgaanbieder richten. Dat het ook een levenssituatie is die een appel doet op mijzelf, verdwijnt uit het zicht. Dat ziekte en nood ook een vraag is naar mijn eigen bestaan en de oproep om daarmee in een nieuwe verhouding te komen, is verdwenen.

4. Ik meen dat hier nu juist een betekenis van geestelijke zorg ligt, met name geestelijke zorg zoals die vanuit een religieuze of daarmee verwant levensbeschouwelijke traditie wordt gegeven. Ik laat me daarin zelf door een christelijk perspectief leiden. Daarin komt zorg in een breder en dieper verband te staan. *In de eerste plaats* omdat de mens hier *wel* wordt geroepen de hoeder van zijn broeder te zijn. Omdat hier gesproken wordt over de werken van de barmhartigheid, die dan niet een hobby voor begaafde christenen zijn, maar een levenshouding uitdrukken. Wij zijn elkaar gegeven, we zijn elkaar een zorg. Niet als restpost, als lastpost, maar als roeping, omdat dit wezenlijk is voor mens-zijn. *In de tweede plaats* om te leren patiënt te zijn. Dat stelt ons voor levensvragen. Levensvragen die in een eenzijdig activistisch menszijn, waarin het gaat om succes en zelfontplooiing, vaak verdrongen worden. Geestelijke zorg is deze mens nabij en helpt deze mens een dieper verstaan van zichzelf. Het is leren patiënt te zijn, zonder slachtoffer te worden. Geestelijke zorg zet zorg in een breder kader. In een menselijk kader. In een kader waarin de hele mens serieus wordt genomen.

5. Bij deze gelegenheid wil ik dan ook graag benadrukken dat ik geestelijke zorg graag ambtelijk gebonden zie. De zendende instantie is uitdrukking van een zorgende gemeenschap. Er staat iets achter de geestelijke verzorging. Een gemeenschap die iemand zendt. Ambtelijke binding staat ook voor de ruimte van vragen die opkomen in grenssituaties. Het is uitdrukking van een weerstand tegen een wereld waarin alleen functionaliteit telt. Uitdrukking van een wereld van barmhartigheid en mededogen, van reflectie en bezinning, van verdieping en vergeving. De ambtelijke binding is voor mij uitdrukking dat er meer is dan het enkelvoudige discours waartoe de zorg zo snel kan worden gereduceerd.

6. Na dit gezegd te hebben in de krappe zeven minuten, heb ik net nog de tijd de VGVZ feliciteren met haar 40 jarige bestaan. Zij heeft belangrijk werk gedaan. Ik hoef hier haar verdienste niet breed uit te meten maar volsta te zeggen dat zonder de VGVZ het er met de geestelijke zorg aanmerkelijk minder voor zou staan. Ik wens haar toe de rol te blijven spelen die zij ook in de afgelopen 40 jaar heeft gehad, een sterke vereniging die staat voor kwaliteit en die zich sterk maakt voor een kant van ons menszijn, die niet verloren mag gaan.

Arjan Plaisier